

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 6.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat.** A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az ókori Kelet kultúrája (Összesen 4 pont.)

- a) Salamon (0,5 pont)
 b) Buddha (0,5 pont)
 c) Hammurapi (0,5 pont)
 d) Kheopsz (0,5 pont)
 e) zsidó (vallás) / izraelita (vallás) / judaizmus (1 pont)
 f) A lélekvándorlásra / reinkarnációra. / A halál után a lélek egy másik testben újjászületik. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

2. Oszmán Birodalom (Összesen 4 pont.)

- a) janicsár(ok) (1 pont)
 b) 1., 5. (Elemenként 0,5 pont.)
 c) szpáhi(k) (1 pont)
 d) A katonáskodást / védelmet / katonai felszerelést. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

3. Aranybulla (Összesen 4 pont.)

a)

Állítás	Forrásrészletek betűjele	
A szervienseknek ad kiváltságokat / mentességeket.	A	C
A bárók hatalmát korlátozza.	D	F

(Az egy sorban szereplő betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatóak.) (Elemenként 0,5 pont.)

b) Mert a király rontotta a pénzt / csökkentette a pénz súlyát / ezüsttartalmát. / A király túl gyakran cserélte a pénzt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) Ha a király megszegné az Aranybulla rendelkezéseit. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (Elfogadható még, ha a vizsgázó az Aranybulla egy konkrét pontjának megszegését fogalmazza meg indokként.) (1 pont)

4. Gyarmatosítás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	amerikai gyarmatok	ázsiai gyarmatok	mindkettő	egyik sem
A 16. századi gyarmatosítás...				
a) célja leginkább az európai fűszerimport biztosítása volt.		X		
b) elsősorban nem összefüggő területek meghódítását, hanem kikötők ellenőrzését jelentette.		X		
c) legfőbb haszna a helyi nemesfémkincs kitermelése volt.	X			
d) legfőbb célja az volt, hogy exportpiacot biztosítson az európai textilipar termékeinek.				X
e) nagy helyi birodalmak megsemmisítését eredményezte.	X			
f) folyamatát a hittérítés vágya is motiválta.			X	
g) egyik következménye az atlanti rabszolgakereskedelem megindulása lett.	X			
h) legfőbb célja az európai ipar nyersanyagszükségletének biztosítása volt.				X

5. A 18. századi Magyarország (Összesen 4 pont.)

- a) szlovák(ok) (*Elfogadható még: tót/tótok.*) (0,5 pont)
 b) román(ok) (*Elfogadható még: oláh/oláhok.*) (0,5 pont)
 c) evangélikus(ok) (*Elfogadható még: lutheránus/lutheránusok.*) (0,5 pont)
 d) felvilágosodás / felvilágosult (eszme) (0,5 pont)
 e) ortodox(ok) (*Elfogadható még: görögkeleti.*) (0,5 pont)
 f) 2. (0,5 pont)
 g) A vallási türelem csak korlátozott jogokat biztosított. / A vallási türelem csak meghatározott felekezetekre vonatkozott. / A vallásszabadság egyenlő jogokat biztosít minden felekezet számára. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)

6. Politikai eszmék (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Szemponatok	Liberalizmus	Konzervativizmus
Az egyén megítélése	3.	7.
A közösség megítélése	5.	1.
A fejlődés megítélése	6.	2.
Kapcsolódás a nacionalizmushoz	8.	4.

7. Nemzeti eszme a reformkorban (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A forrás(ok) betűjelei	
a) Az idézett forrásban megfogalmazódik az egy politikai nemzet elve.	C	E
b) A forrásban megjelenik az asszimilációs törekvések kritikája.	A	B
c) A forrásban liberális és nacionalista elvek is megjelennek.	C	
d) A forrásból kiderül, hogy volt olyan népcsoport (a magyaron kívül), amely területi autonómiával rendelkezett.	D	
e) A forrás utal a nemzethaláltól való félelemre.	B	

(*Az egy sorban szereplő betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatók.*)

f) 1844

8. A második világháború (komplex tesztfeladat) (Összesen 7 pont.)

- a) A – 8., Normandia
 B – 6., El-Alamein / El Alamein
 C – 3., Kurszk
 D – 5., Jalta

(Elemenként 0,5 pont.)

- b) de Gaulle (*Elfogadható még: De Gaulle.*) (1 pont)
 c) A franciákat nem hívták meg a konferenciára. / A franciákat nem tekintették igazi nagyhatalomnak. / A franciák nélkül döntöttek Németország sorsáról. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
 d) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)

9. Magyarország gazdasága a két világháború között. (Összesen 4 pont.)

- a) (A fedezet nélküli pénzkibocsátás) inflációt okozott. / A (nagy mennyiségben forgalomba került) pénz elértéktelenedett. (1 pont) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) (Magyar) Nemzeti Bank / MNB / jegybank (0,5 pont)
- c) pengő (0,5 pont)
- d) (nagy) gazdasági világválság / világgazdasági válság / hitelválság / pénzügyi válság (0,5 pont)
- e) jóvátétel *(A hadisarc nem elfogadható válasz.)* (0,5 pont)
- f) El akarta kerülni a banksődöket / bankpánikot / azt, hogy egyszerre sokan kivegyék a pénzüket a bankból. (1 pont) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

10. Nyugati blokk gazdasága (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	Karikatúrák betűjele(i)	
a) A karikatúra utal a Marshall-terv nyomán meginduló gazdasági fellendülésre.	B	C
b) A karikatúra utal a kétpólusú világ létrejöttére.	B	
c) A karikatúra rámutat a Marshall-terv hátrányos következményeire.	A	
d) A karikatúra utal a keleti blokk gazdasági lemaradására.	B	

(Az egy sorban szereplő betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatók.)

- e) (Amerikai) Egyesült Államok / USA
- f) 4., 5.

11. A Rákosi-korszak mindennapjai (Feladatrészenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) A nőt / nőket nem hagyományos / férfiasnak tartott szerepben ábrázolja. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) A nők egyre nagyobb számban vállaltak munkát. / Elterjedt a kétkeresős családmodell. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c-d)
- A) Nem volt bőséges élelmiszerellátás. / Áruhiány volt.
- C) A nők szülés után nem tudtak munkába állni. / Kevés volt a bölcsőde(i) férőhely).
- (A c-d) kérdésekre adott válaszok más megfogalmazásban és fordított sorrendben is elfogadhatók. A plakát betűjele és a helyes leírás együtt ér 1 pontot, fél pont nem adható.)*

12. Az állam gazdasági szerepvállalása (Összesen 3 pont.)

	IMF-hitel	Állam-papír	Mindkettő	Egyik sem
a) 2013-as viszonyok között rövid távon ez a költségesebb finanszírozás forma.		X		
b) Ez a finanszírozási forma szükségszerűen növeli az árfolyamváltozásból fakadó kockázatot.	X			
c) A hitelező e típus esetén beeshet az állami gazdaságpolitika alakításába.	X			
d) Ez a típus a költségvetés számára rövid és hosszú távon is kockázatot jelent.			X	

(Elemenként 0,5 pont.)

- e) deficit (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az Egyesült Államok

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Egyesült Államok szövetségi törvényhozását mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. a Függetlenségi nyilatkozat: 1776, a függetlenségi háború vége: 1783, az alkotmány létrejötte: 1787), és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Nagy-Britanniától szakadt el, tizenhárom gyarmat egyesült, az atlanti partvidéken terült el, fővárosa Washington).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. felvilágosodás, hatalmi ágak (megosztása), alkotmány, törvényhozás.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. az elnök – halasztó – vétóval élhet; akkor emelkedik törvényerőre egy javaslat, ha az elnök aláírja), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hatalmi ágak kölcsönösen ellenőrzik egymást; az elnöki vétó felülbírálásához valószínűleg kétpárti együttműködés kell; bevezették a fékek és ellensúlyok rendszerét).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. a Legfelsőbb Bíróság megsemmisítheti az alkotmányellenes törvényeket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hatalmi ágak kölcsönösen ellenőrzik egymást; a Legfelsőbb Bíróság alkotmánybírósként is működik; bevezették a fékek és ellensúlyok rendszerét).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az amerikai alkotmány a felvilágosodás szellemében íródott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. érvényesül a népfelség elve; a hatalmi ágak el vannak választva / kölcsönösen ellenőrzik egymást; a Kongresszust censusos /bővülő / a fehér férfiakra kiterjedő / tagállamonként szabályozott választójog alapján választják).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Kongresszus két kamarája a Képviselőház és a Szenátus, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a képviselőket lakosságárányosan választják, a szenátorokból államonként kettő van; ez a szerkezet az Egyesült Államok szövetségi állam mivoltából következik; a törvényjavaslatokat mindkét kamarában el kell fogadni; a képviselőket kettő, a szenátorokat hat évre választják; a Kongresszust censusos / bővülő / a fehér férfiakra kiterjedő / tagállamonként szabályozott választójog alapján választják).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Globális világgazdaság

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a gazdasági globalizáció jelenségeit, azok előnyeit és hátrányait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Utal a téma időbeliségére (pl. a globalizáció a 20. század végén felgyorsult / leginkább a 21. századra jellemző), és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a nyugati modell elterjedése figyelhető meg, Kína felemelkedése a leglátványosabb jele, a csendes-óceáni térség / Délkelet-Ázsia jelentősége nő, a nemzetek feletti gazdasági szerveződések megnövekedett szerepe).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gazdaság, kereskedelem, tőke, globalizáció.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Összeveti a két képet (pl. az Egyesült Államokban / a fejlett országokban bezárnak, Braziliában / a fejlődő világban építenek autógyárakat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tőkekivitel fő oka az olcsóbb munkaerő / a nagyobb profit elérése; a fejlett világban az ipar leépülésével / ipari munkahelyek megszűnésével jár; a fejlődő országokban modernizációt / új munkahelyeket teremt).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. a – telefonos / számítógépes – szolgáltatásokat is gyakran kiszervezik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szolgáltatásokat sokáig nem lehetett exportálni; a modern telekommunikáció tette lehetővé a fordulatot; az angol nyelvű fejlődő országok vannak előnyben).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy sokszorosára nőtt a világkereskedelem, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a vámok folyamatos csökkentésének is köszönhető; ennek fő haszonélvezője Kína; a rendszerváltás után gyorsult fel; ez összefügg az ipari termelés kihelyezésével; ez olcsóbb termékeket jelent a gazdag országokban; ez a gazdasági növekedés motorja a fejlődő országokban; ez növeli az egyes országok gazdaságainak egymásrautaltságát; egy gazdasági válság könnyen válik világméretűvé).	0–3
	E2 Rögzíti a gazdasági globalizáció valamely általános jellemzőjét (pl. a nemzetgazdaságok egyre szorosabban összefonódnak; egyre nagyobb a kölcsönös gazdasági függés; egyre inkább hasonulnak a termékek / módszerek; a szabadpiac / a kapitalizmus elterjedését jelenti; multi- / transz- / szupranacionális vállalatok működnek; nőnek a jövedelmi különbségek a társadalmon belül; egyszerre zajlik az informatikai forradalommal), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nemzetközi együttműködési szervezetek jöttek létre – pl. EU, WTO, G7–20, NAFTA, Mercosur, ASEAN; a gazdasági / pénzügyi válságok az egész világot érinthetik; amerikai / nyugati dominancia érvényesül; a kommunista tervgazdaságok összeomlottak / átalakultak; a	0–3

	nemzetállamok számára nehezen ellenőrizhetők / adóztathatók; ennek oka a tőke kivétel / a világkereskedelem / az automatizálás / az adórendszer; ez gyorsítja a tőzsdéi műveleteket / a kereskedelmet / növeli az internet szerepét / az automatizációt).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. I. László és Kálmán

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Lászlónak és Kálmánnak az új rend megszilárdítására irányuló intézkedéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy László 1077–95, Kálmán pedig 1095–1116 között uralkodott.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. László temetkezési helye Várad volt, a zágrábi püspökséget László alapította, a magyar egyház központja Esztergom, perszonalunió jött létre Magyarország és Horvátország között).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. törvény, egyház, állam, magántulajdon.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. király, szent, keresztény, birtok.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. László elrendelte a vasárnapi templomba járást; László tiltotta a pogány kultuszokat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kereszténység még nem szilárdult meg az országban; ezzel erősítette István törvényeit; korábban pogánylázadások törtek ki).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás lényegét (pl. László szentté avatatta Istvánt, Imrét és Gellértet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel is meg akarta erősíteni a kereszténység helyzetét az országban; ezzel az Árpád-ház tekintélyét is növelte; helyi szentek körüli kultuszt akart kialakítani; ezzel a saját hatalmát legitímálta / kötötte István királyhoz).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás lényegét (pl. az istváni adományokat minden rokon örökölhette, a későbbiek csak a fiúk; a kihalt családok birtokai a királyra szálltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel a nyugati öröklési rendet kívánta bevezetni; ez a magánbirtokok elterjedését mutatta; ezt nevezik háramlási jognak).	0–3
	F4 Rögzíti az ábra lényegét (pl. László és Kálmán új püspökségeket alapított), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel folytatták az István által megkezdett egyházszervezést; a keresztény egyház megszervezése hosszabb	0–3

	folyamat volt; kiépült a káptalanok rendszere; a pogányság fokozatosan szorult vissza; a királyi / egyházi hatalom már a peremvidékekre is kiterjedt).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy László és Kálmán megszilárdította – az István alapította – nyugati / európai mintájú / keresztény királyságot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek sorsa a trónviszályok miatt bizonytalan volt; pogánylázadások törtek ki; még nem szilárdult meg a vármegyerendszer / egyházszervezet / földbirtokrendszer).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy László törvényeiben szigorúan védte a magántulajdont, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek oka vélhetően a vándormozgalom volt; még nem szilárdult meg a vármegyerendszer / a földbirtokrendszer).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Kálmán enyhíti a lopások büntetését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek oka vélhetően a vándormozgalom csitulása volt; ekkorra már kezd megszilárdulni a vármegyerendszer / a földbirtokrendszer)	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Az egypárti diktatúra kiépítése

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi egypárti diktatúra kiépítésének folyamatát mutatja be 1947 és 1949 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. az események a hidegháború kezdeti időszakában / a koalíciós időszakban zajlottak, a párizsi béke megkötése után felgyorsult a diktatúra kiépítése).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a korszakban a szovjet blokk részévé vált / szovjet megszállás alatt állt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. választás, törvény, pártállam, államosítás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Független Kisgazdapárt (FKgP), Magyar Kommunista Párt (MKP), ÁVH / koncepciós perek, népköztársaság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
	F1 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. kommunista szavazókat szerveztek Zemplén megyébe; a kommunisták választási csalást terveztek; a tervek szerint egy szavazó húsz helyen szavazott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az 1947-es választásokon példátlan csalások történtek; a	0–3

Ismeretszerzés, a források használata	„kékcédulákkal” lehetséges volt nem saját lakóhelyen szavazni; a „vándorszavazók” mellett a névjegyzékből is tudatosan hagytak ki több százezer embert; a választás után megsemmisítették az egyik ellenzéki párt szavazatait; a Baloldali Blokk csak csalással tudott többséget szerezni; a választások után is fönntartották a koalíciót; a választási törvény értelmében a legerősebb ellenzéki párt elnökét kizárták a választhatóságából).	
	F2 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. Rákosi harcot hirdetett az egyházak ellen; Rákosi az egyházakat a magyar nép ellenségeinek tartotta), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1948-ban államosították az egyházi oktatási intézményeket; az egyház ellenes fellépés jegyében letartóztatták Mindszenty Józsefet / a történelmi egyházak vezetőit; felszámolták az államtól független intézményeket; az egyházi ünnepeket háttérbe szorították).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy 1948-ben elindult az első hároméves terv / 1948-tól elindult a tervgazdaság, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. innentől kezdve a gazdaság fejlesztését központi tervutasítások szabályozták; a piaci viszonyok fokozatosan megszűntek; a terveket az Országos Tervhivatal készítette; a tervgazdaság bevezetésének előfeltétele volt az államosítás; ennek következménye ellátási problémák / a minőség romlása lett).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Szakasits szerint létrehozták a munkásosztály egységét; a Magyar Dolgozók Pártjához való hűségre szólított fel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (a Magyar Dolgozók Pártja az MKP és az SZDP egyesülésével jött létre; valójában az MKP bekebelezte az SZDP-t; a későbbiekben az MDP vált a diktatúra állampártjává).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az egypárti diktatúra kiépítésének egyik legfontosabb eszköze az ÁVO / ÁVH volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a politikai rendőrség kezdettől fogva kommunista befolyás alatt állt / a kommunisták hatalmi céljait szolgálta; az ÁVO / ÁVH részt vett az ellenzéki pártok felszámolásában / a kékcédulás választásokkal kapcsolatos visszaélésekben; a koncepciók perек során erőszakos eszközökkel érték el a beismert vallomásokat; az ÁVH a Mindszenty- és Rajk-perben / az ellenségkép fenntartásában is döntő szerepet játszott).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a gazdaság döntő részét államosították, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. eleinte a közellátás biztosítására / az alacsony árak kialakítására hivatkozva indult meg az államosítás; elsőként – 1946-ban – a bányákat és az ipari nagyüzemeket államosították; 1948-ban államosították a 100 főnél többet foglalkoztató üzemeket; 1949-ben államosították a 10 főnél többet foglalkoztató üzemeket; az államosítások kárpótlás nélkül, jogszabályi úton történtek; az államosítások a tőkés rétegek befolyásának megtörését is szolgálták).	0–3
	E3 Rögzíti egy lényeges tény az 1949-es eseményekkel kapcsolatban (pl. 1949-ben tartották az első egypárti választást; 1949-ben fogadták el a sztálini típusú / népköztársasági	0–3

	alkotmányt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a legtöbb ellenzéki párt megszűnt / az ellenzéki politikusok emigráltak / a megmaradó pártok a kommunista vezetésű Magyar Függetlenségi Népfrontba tömörültek; az ország ezzel formálisan is sztálini típusú kommunista állammá vált; a kirakatperek az egész társadalom megfélemlítését szolgálták).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Az uralkodó és a rendek viszonya (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a magyar királyok és a rendek erőviszonyának alakulását mutatja be Mátyás trónra kerülésétől I. Ferdinánd uralkodásának végéig. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
	T2 Rögzít legalább két, a témához kapcsolódó lényegi időbeli elemet (pl. Hunyadi Mátyás uralkodása: 1458–1490, mohácsi csata: 1526, az ország három részre szakadása: 1541, I. Ferdinánd uralkodása: 1526–1564, Szapolyai János uralkodása: 1526–1540).	0–2
	T3 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. Buda volt a királyi székhely, a törökök Mohácsnál győzték le a magyarokat, 1541 után az országgyűléseket Pozsonyban tartották, megnevezi a három országrészt, a Magyar Királyság a Habsburg Birodalom része lett).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, rendek, törvény, nemes.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. (rendi) országgyűlés, abszolutizmus / központosítás, Szent Korona, rendi dualizmus / rendi monarchia.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egyet a Mátyás elleni felkelés okai közül (pl. a király túl önálló / nem akar a főemberekkel együtt kormányozni; a rendek nélkül vetett ki adót; túl soknak tartották a kivetett hadiadót), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mátyás a törvényes koronázása után kezdte el a rendek visszaszorítását; az egykor Mátyást hatalomba segítők fordultak ellene; Mátyásnak voltak központosító törekvései; Mátyás a rendekkel szemben zsoldos-hadseregére / az általa felemelt hivatalnoki rétegre támaszkodott; a kivetett adók veszélyeztették a földesurak / nemesség bevételeit).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. megváltoztatja a szolgabírók választását / szorgalmazta, hogy a vármegye jómódú nemesei közül kerüljenek ki a szolgabírók; ispáni kinevezést a király csak a királyi tanács beleegyezésével tehet), és ezzel kapcsolatban	0–3

	<p>érdemi megállapítást tesz (pl. a köznemességet erősítette a vármegyében; egyszerre kedvez a köznemességnek és a báróknak; a királyi tanácsnak jelentős befolyása volt a kormányzásra / Mátyás nem tudott függetlenedni a rendektől; Mátyás törvénytelen fia trónra kerülése érdekében engedményekre kényszerült).</p>	
	<p>F3 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a Szent Korona tagja a nemesség; a nemességnek csak a király az ura), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemesek ellenállhatnak, ha a király nem tartja be a nekik tett ígéreteit; nemesi nemzeteszme / rendi felfogás volt jellemző a korszakban; a Hármaskönyv a rendi kiváltságokat védte; felsorol legalább két sarkalatos jogot).</p>	0–3
	<p>F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. megosztották a hatalmat a király és a rendek között; a rendek meg tudták védeni kiváltságaikat; a rendek beleszólhattak az igazságszolgáltatásba), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar szerveket központi / udvari szervek alá rendelték; a Haditanácsnak nem volt magyar tagja; a végrehajtó hatalom legfőbb szervei az uralkodó irányítása alatt álltak; az országgyűlésen / vármegyéken keresztül érvényesült a magyar rendek befolyása is).</p>	0–3
	<p>F5 Rögzíti, hogy Magyarország anyagi támogatást kapott az ország védelmére a birodalomtól, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgoknak is szükségük volt a magyar rendek fegyveres támogatására a török ellen; a török elleni összefogásért cserébe a rendek elismerték a Habsburgok királyságát; a török veszély miatt nem sikerült a Habsburgoknak az abszolutizmus kiépítése / a rendek a birodalmon belül nagyobb önállósággal rendelkeztek).</p>	0–3
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás</p>	<p>E1 Rögzít egy tényt Mátyás trónra kerülésével kapcsolatban (pl. Mátyást a rendek választották meg királynak; Mátyásnak a trónra lépésért cserében el kellett fogadnia a rendek feltételeit; Mátyásnak a törvényes uralkodáshoz a Szent Koronát vissza kellett szereznie; Mátyás a bárói ligák kiegyezésének köszönhette a trónt), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. kezdetben el kellett fogadnia Szilágyi Mihályt kormányzónak; Mátyásnak évekig tartott hatalma megszilárdítása / az ország egységének helyreállítása / a trónkövetelők semlegesítése; a koronázás után Mátyás megkezdte a rendek visszaszorítását; a bárói családok kihalása segítette Mátyás hatalmának megszilárdítását).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzít egy lényeges tényt a mohácsi csata előzményeivel kapcsolatban (pl. II. Lajos kiskorú / nagyon fiatal volt, így gyámkodtak felette; a politikai csoportok a saját érdeküket tartották szem előtt az ország érdekei helyett; az országgyűlés nem volt hatékony / az országgyűlésen a bárók befolyása érvényesült), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az uralkodó folyamatos engedmények megadására kényszerült a török veszély árnyékában; a király a különböző társadalmi csoportok / a bárók közötti egyensúlyozásra kényszerült; a király nem tudta függetleníteni a hatalmát a rendektől / országgyűléstől; a király nem tudta megszervezni az ország védelmét).</p>	0–3

	E3 Rögzít egy lényeges tényt Szapolyai János királlyá választásával kapcsolatban (pl. II. Lajos meghalt a mohácsi csata során; Szapolyai János nem vett részt a mohácsi csatában; Szapolyai erdélyi vajda / az egyik leggazdagabb báró volt az országban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ország két részre szakadt; Szapolyai a rákosi végzésre hivatkozott; Szapolyait a török és a köznemesség is támogatta a trónért folytatott harcban; a mohácsi vereség után Szapolyai rendelkezett a legjelentősebb haderővel az országban; Szapolyai a trónért török vazallussá vált; kedvezményeket adott az őt támogató nemességnek).	0–3
	E4 Rögzít egy tényt Habsburg Ferdinánd trónra kerülésével kapcsolatban (pl. II. Lajos özvegye Ferdinánd testvére volt; Ferdinándot a bárók egy része támogatta; a magyar rendek a török ellen vártak védelmet Ferdinándtól), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Ferdinánd korábbi szerződésekre – bécsújhelyi szerződés, házassági szerződés – hivatkozott a trónigénye alátámasztásaként; Ferdinánd megkezdte az ország beolvasztását a Habsburg Birodalomba / birodalmi szervezet telepített az országba; Ferdinánd a nemesség kiváltságait biztosította a trónért cserébe).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A trianoni és a párizsi béke

(komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a trianoni és a párizsi békék megszületésének körülményeit, tartalmukat és a békék korabeli visszhangját veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a trianoni béke dátumát: 1920. június 4., és rögzít még egy témához kapcsolódó időbeli elemet (pl. első világháború: 1914–1918, padovai fegyverszünet: 1918. november 3., versailles-i békekonferencia megnyitása: 1919).	0–2
	T2 Rögzíti a párizsi béke dátumát: 1947. február 10., és rögzít még egy témához kapcsolódó időbeli elemet (pl. területi visszacsatolások: 1938–1941, Magyarország hadba lépése: 1941, jaltai konferencia: 1945. február, a szovjet megszállás kezdete Magyarországon / második világháború vége: 1945. április).	0–2
	T3 Rögzíti a trianoni békével kapcsolatban legalább két térbeli elemet (pl. megnevez kettőt a békében elcsatolt országrészek közül, megnevezi az újonnan létrejövő szomszédos államokat, megnevez kettőt a trianoni határokon kívüli magyar többségű területek közül).	0–2

	T4 Rögzíti, hogy a párizsi békében lényegében a trianoni határokat állították vissza / elvették a visszacsatolt területeket.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. béke, hadsereg, kisebbség / etnikum, kisebbségi jogok.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. békediktátum, revízió, szuverenitás / önrendelkezés, kollektív bűnösség.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényegi tény a forrás alapján a trianoni békét megelőző magyar törekvésekkel kapcsolatban (pl. Apponyi népszavazást követelt; Apponyi a wilsoni pontok alapján a népek önrendelkezési jogát szerette volna érvényesíteni), rögzít egy lényegi tényt a térkép alapján a párizsi békét megelőző magyar törekvésekkel kapcsolatban (pl. a magyar igények Romániával szemben jelentek meg / a határ menti területre korlátozódtak a magyar igények; etnikailag magyar többségű területeket sem kértek a magyarok), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. 1920-ban még bíztak a nemzetközi ígéretekben / a népek önrendelkezési jogának ígéréseiben, míg 1947-ben erre nem volt remény; egyik béke esetében sem tartottak széles körű népszavazást; egyedül Sopron környékén – a szintén vesztes Ausztria felé – sikerült megváltoztatni a tervezett határokat, míg 1947-ben csak a szintén vesztes Románia felé próbálkoztak; Trianon kapcsán a magyarok alapvetően elutasították az ország feldarabolását, 1947-ben esély sem volt az 1941-es határok megtartására).	0–4
	F2 Rögzíti a kisebbségvédelmi egyezmény egy lényegi elemét (pl. teljes jogegyenlőséget / szabad nyelvhasználatot / hivatalviselést ígérnek; a székelyeknek és a szászoknak vallási és oktatási szabadságot ígérnek), rögzíti, hogy a rendelet megfosztotta a németeket és a magyarokat az állampolgárságuktól, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a trianoni béke tartalmazott kisebbségvédelmi előírásokat, míg a párizsi nem / a második világháború után a kollektív bűnösség elvét alkalmazták; mindkét esetben magyarok százazrei menekültek el a háborúk után szülőföldjükről Magyarországra; 1947 után lakosságcsere is zajlott Csehszlovákia és Magyarország között, míg 1920-ban nem).	0–4
	F3 Rögzíti az újságcikk egy lényegi elemét (pl. a békét igazságtalannak tartotta; nem gondolták tartósnak az így létrejött határokat; sok magyar került a határokon túlra), rögzíti a parlamenti beszéd egy lényegi elemét (pl. a békét igazságtalannak / a trianoni békénél rosszabbnak tartotta; a béke elfogadásától várta a szuverenitás visszanyerését / a megszálló szovjet csapatok távozását), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a trianoni béke után megerősödött a revíziós gondolat / irredentizmus, a párizsi békénél ez már nem merülhetett fel; a	0–4

	párizsi béke esetén fontosabb volt az ország függetlenségének helyreállítása a területi rendezés igazságtalanságánál; a trianoni béke idején nem volt idegen megszállás alatt a teljes ország, 1947-ben igen).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti Magyarország nemzetközi helyzetét a trianoni békeszerződés előtt (pl. Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia részeként vesztes államnak számított; Magyarország az első világháború után részben idegen katonai megszállás alatt állt; az antant egy évig nem ismerte el a különböző magyar kormányokat; Magyarország csak egyetlen alkalommal képviselhetette álláspontját a békekonferencián; Magyarország sorsáról már 1920 előtt nagyhatalmi döntés született; a szomszédos államok / magyarországi nemzetiségek szabadon képviselheték az érdekeiket a békekonferencián; a magyar politikusok a wilsoni elvekben bizakodtak a határok megállapításakor), rögzíti Magyarország nemzetközi helyzetét a párizsi békeszerződés előtt (pl. Magyarország szovjet katonai megszállás alatt állt; az Atlanti Charta ígéreteiben bízhatott Magyarország; Romániát is vesztesként kezelték a háború után; Magyarország nem vett részt a tárgyalási folyamatban), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az antant az első világháború után elősegítette a nemzeti szuverenitás helyreállítását, ami a második világháború után elmaradt; a békekötések előtt megfogalmazott nemzetközi egyezmények elvei / népek önrendelkezési joga a békeszerződésekben nem érvényesültek; mindkét esetben a szomszédos államok érdekeit / érveit fogadták el a nagyhatalmak; a britek / amerikaiak javaslatai a franciák / szovjetek ellenállásán buktak el; mindkettő diktátum volt).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy a trianoni békében az ország kétharmad részét elcsatolták, rögzít egy tényt a párizsi béke területi kérdéseivel kapcsolatban (pl. elvették az 1938-tól visszaszerzett területeket / a pozsonyi hídfőt; Kárpátalja Csehszlovákia helyett a Szovjetunióhoz került), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a trianoni béke esetén a szomszédos államok elképzelései jobban érvényesültek, míg a párizsi béke esetén a szovjetek elképzelései voltak a meghatározóak; a trianoni béke előtt az ország területi integritásának védelme volt a cél, a párizsi béke előtt Magyarország csak az 1941-ig visszaszerzett területek egy részét akarta megtartani; a szomszédos államok mindkét esetben sokkal több területet szerettek volna megszerezni Magyarországgal szemben; Magyarország mindkét esetben a háborúban hozzá hasonlóan vesztes országok felé is területi engedményekre kényszerült).	0–4
	E3 Rögzít egy tényt a trianoni béke etnikai kérdéseivel kapcsolatban (pl. több, mint 3 millió magyar került a szomszédos államokba; elszakították a trianoni határok menti magyar többségű területeket / Székelyföldet; Magyarország elvesztette korábbi soknemzetiségű jellegét), rögzít egy tényt a párizsi béke etnikai kérdéseivel kapcsolatban (pl. nem vették figyelembe az etnikai határokat; jelentős magyar kisebbség alakult ki a magyar	0–4

	határokon túl), és ezzel kapcsolatosan összehasonlító megállapítást tesz (pl. a magyar küldöttség az etnikai határok figyelembevételére / népszavazások kiírására tett javaslatot a háborúk után; a létrehozott új államok is soknemzetiségű országok voltak, de 1947 után az internacionalizmus eszméje elnyomta a nemzetiségi kérdést; a szomszédos államok mindkét békeszerződés után a magyarok asszimilálására törekedtek / korlátozták az anyanyelvhasználatot).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

5. Ember Győző – Heckenast Gusztáv: Magyarország története 1686–1790. I-II. Budapest, 1989.

8. <https://picclick.fr>

10. <https://www.alamy.com>

<https://www.johndclare.net>

<https://www.tes.com>

<https://www.cvce.eu>

11. <https://hu.museum-digital.org/portal/index.php?t=objekt&oges=24851>

<https://nlc.hu/magyarorszagkul/20180529/retro-propaganda-plakat-traktor/>

<https://pinteraukcioshaz.hu/nyugodtan-dolgozhatsz-gyerekedre-vigyaznak-a-bolcsodeben-plakat>

12. Dóra Melinda Tünde, 2013. 01. 21. <https://24.hu/fn/gazdasag/2013/01/21/ennyivel-lenne-olcsobb-az-imf-hitel/>

14.

https://en.wikipedia.org/wiki/Decline_of_Detroit#/media/File:Abandoned_Packard_Automobile_Factory_Detroit_200.jpg

http://midia.gruposinos.com.br/_midias/jpg/2015/05/18/61255_6103383_764005__1_-776122.jpg

16. <https://www.pinterest.es>

18. Borhegyi– Bódy–Kojanitz–Szász: Történelem 12. Eszterházy Károly Egyetem, 2017